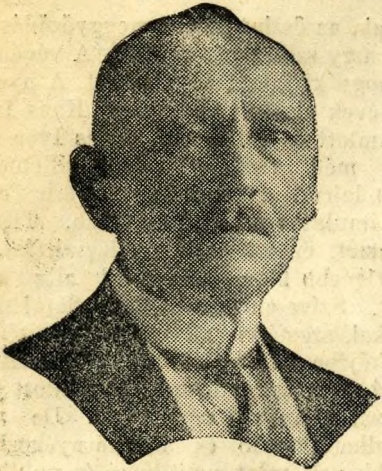

több éve távol tartotta néhai szerkesztőnkét dolgozószobáinktól súlyos betegsége; amit pótolni kellett, régen pótolva van, s ami ezentúl lesz, hú és pontos folytatása csak annak, ami eddig volt.

Csupán a nevek cserélnek helyet, a munkaerők maradnak. Így egyelőre mátl fogva a Budapesti Hírlap főszerkesztője lesz Rákosi Jenő, a lap társtulajdonosa és eddig egyik fődolgozótagja.

Mint felelős szerkesztő pedig aláírja la-

Csajthay Ferenc

punkat az, aki két év óta tölti be beteg, most már néhai szerkesztőnk helyét: Csajthay Ferenc, eddigi helyettes szerkesztője a Budapesti Hírlapnak.

Ezeket jelentve, tisztelettel ajánljuk olvasóink kegyeltes emlékébe Csukási Józsefet, elhunyt társunkat és a magunk számára kérjük, ami eddig is életünk tartalma volt: közönségünk bizalmát.

Kelt Budapesten, 1891 május 29-én.

A Budapesti Hírlap rendes belső dolgozótagjai: Rákosi Jenő, Csajthay Ferenc, Kaas Ivor báró, Balogh Pál, Rákosi Viktor, Balázs Ignác, Berényi László, Csapodi István dr., Solder Hugó, Barna Izidor, Tóth Béla, Oszwald Sándor, Vasskó Elemér, Herczeg Ferenc, Béla Henrik, Proff Sándor báró, Ószi Kornél.

Csajthay Ferenc az új felelős szerkesztő

Az új felelős szerkesztő: Csajthay Ferenc 1887 szeptemberében lépett be a szerkesztőségbe mint országgyűlési tudósító, azután két évig a beteges Csukási Józsefet helyettesítette. Csukási halála után a szerkesztőség egyhangú óhajára bízták rá a felelős szerkesztést. Csajthay negyven esztendeig szerkesztette a lapot mint fe-

lelős szerkesztő, utóbb mint helyettes főszerkesztő, illetve főszerkesztő. Esménye volt egy igazi magyar lap típusa. Csak ez a köntös felelt meg a lap szellemének, céljainak és a művelt magyar közönség kívánalmainak. Azon volt, hogy a szerkesztőség minden egyes tagja beleilleszkedjék a lap hangjába és irányába. Formákat, gondolatokat keresett, melyek a lapot és a közönséget közelebb hozzák egymáshoz. Mindez természetesen Rákosi Jenővel, a lap vezérével tökéletes összhangban történt. A szerkesztés feladata volt, hogy a Rákosi Jenő által megkoncipált keresztény és nemzeti politika a lap minden sorában, minden rovatában érvényesüljön. Ennek a politikának a tartalma, ideológiája egyre bővült, a tartalom gazdagságával lépést tartott a lap terjedelme és folytonos formai megújulása. A véderővita óta a Budapesti Hírlap a magyar közvélemény élén haladt. Olvasóközönsége hirtelen megszorodott, azt lehet mondani, hogy a magyar közönség túlnyomó része pártkülönbség nélkül a Budapesti Hírlap olvasóinak táborába özlött. Pártvezérek, pártok, közönség a felmerült kérdésekben döntőnek tartották a Budapesti Hírlap álláspontját. A vezérszerep, melyet a Budapesti Hírlap a sajtóban magához ragadott, megkövetelte a rendelkezésre álló legkiválóbb újságírók és írók

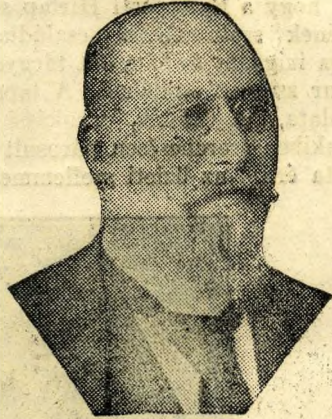
Kaas Ivor báró

megnyerését. A kilencvenes években a lap kötelékébe tartoztak:

Balogh Pál, Balázs Ignác, Baksay Sándor, Béla Henrik, Berényi László, Barna Izidor, Csajthay Ferenc (felelős szerkesztő), Csapodi István dr., Flammarion Kamill, Halom József, Herczeg Ferenc, Edvi-Illes Károly, Inezédi László, Kaas Ivor báró, Ószi Kornél,

Proff Sándor báró, Rákosi Jenő (főszerkesztő), Rákosi Viktor, Solder Hugó, Telek Sándor gróf, Tóth Béla, Vasskó Elemér, Gyalui Farkas.

Időközben természetesen változások is történtek. A távozó, vagy elhunytak helyébe új erők jöttek: Bernát István, Alexander Bernát, Takáts Sándor, Kemechey Jenő, Sebők Zsigmond, Oswald Sándor, Kern Aurél, Haraszti Emil, Milotay István, Szakács Andor, Sajó Aladár, Ferdinánd Géza, Sebestyén Károly, Malonyai Dezső, Rózsa Károly, Zilahi Kiss Béla (Június), Ady Endre, Puky

Zilahi Simon

Endre, Lengyel Laura, Kiss Gyula, Beöthy László, Torday Adorján (28 éven át éjjeli szerkesztő), Rákosi Gyula, Lándor Tivadar, (az utóbbi három egy darabig felelős szerkesztő), Jancsó Benedek, Németh József, Szöllösi Zsigmond, Szabó László, Komáromy János, Buday Barna, Nagy Emil, Sugár Ottó, Bálint Imre, Radó Antal, Nagy Samu, Andreánszky Jenő dr., nemeskéri Kiss József, Zoltán Jenő, Pesta Frigyes, Hetényi Imre, Koffler Károly, Gerő Lajos, Rákosi Endre, Sz. Kovács Gyula, Bihari Imre, Csiky János, Zilahi Béla, Somogyi Ede, Hegedűs Gyula, Radisich Elemér, Kádár Lehel, Villányi Andor, Csetényi József, Kemechey László.

Aztán a külső munkatársak, írók, költők, politikusok, tudósok fényes sora: Jókai Mór, Vajda János, Beöthy Zsolt, Degré Alajos, Berezik Árpád, Balás Sándor, Szaboleska Mihály, Jakab Ödön, Reviczky Gyula, Bárd Miklós, Mailáth József gróf, Szigeti József, Werner Gyula dr., Kozma Andor, Marezali Henrik, Grünwald Béla, Herman Ottó, Beksicus Gusztáv, Wlassics Gyula, id. Ugron Gábor, Földes Béla, Berzevics Albert, Apponyi Albert gróf, Eötvös Károly, Vargha Ferenc, Horánszky Lajos, Lampérth Géza, Felek Gyula, Miskolczy Ágost, Darkó Jenő, Szádeczky Kardoss Lajos, Sándorfi Kamill, Ágai Adolf, Lőrinczy György, Molnár Antal, Bársony István, Cholnoky Jenő, Szemere György, Gár-

donyi Géza, Vadnay Károly, Vadnay Andor, Oláh Gábor, Hevesy József, Szendéné Dárday Olga, Apáthy István, Thallóczy Lajos, Raffay Sándor, Szmracsányi Béla, Vay Péter gróf, Kapy Béla, Platz Bonifác dr., Békefi Remig dr., Törs Kálmán, Evva Lajos, Kada Elek, Prém József, Szeghy Ernő dr., Petelei István, Kaán Károly, Ereky Károly, Pekár Gyula, Havas István, Bakonyi Károly, Gubányi Károly, Farkas Pál, Tolnay Lajos, Muray Károly, Bródy Sándor, Kupa Árpád, Balla Irma, Várady Antal, Gáspár Ferenc, Cyprián, Karczag Vilmos, Szomaházy István, Majtényi Flóra, Volf György, Hodossy Gedeon, Barthos Tivadar, Szarvas Gábor, Simonyi Zsigmond, Strausz Adolf, Fittler Kamill, Fraknoi Vilmos, Felméry Lajos, Tanos Pál, Szathmáry István, Albisy Katalin, G. Miklósy Ilona, Vándor Iván, Pálffy Mária, Zsirkay János.

Ez a csillagtábor, sajnós, nem teljes. Bizonyára sok értékes és érdemes nevet felejtettünk ki. Az alkalmi munkatársak tömege támogatott bennünket. A nagyközönség köréből szíves készséggel közöltünk leveleket, cikkeket, hozzászólásokat. Az volt a felfogásunk, hogy a nagyközönség bevonása a jó lapszerkesztés előfeltétele. Rákosi Jenő is azt tartja az Emlékezések első kötetében: „...mily igazságtalanság a Budapesti Hírlap minden fényét, jelentőségét és érdemeit az én fejemre boesítani. Az egy nagyszerű írógárda munkájának az eredménye volt, akik között én csak primus inter pares voltam“.

Publicisták és tárcaírók

A vezérek és a tárcaírók a lap fő erősségei. Rákosi Jenő és Kaas Ivor báró cikkei iskolát alapítottak, mellettük Balog Pál tolla eleganciájával fényeskedett, Buday Barna a magyar problémák mélységes szószólója, Ferdinánd Géza, Edvi-Illes Károly, Miskolczy Ágost, Németh József cikkei tanulmányok számára mentek. Alexander Bernát, Réz Mihály, Ulain Ferenc, Ottlik György, Nagy Emil, Okolicsányi László, Rakovszky Iván, Sugár Ottó, Csajthay Ferenc, Sándorfi Kamill, Béla Henrik és mások egészítették ki a vezérek körét. Volt a régi Budapesti Hírlapnak egy igen kedves rovata: a *Politikai Hullámok*. Kemechey Jenő és Jancsó Benedek írták, kívülük néha mások is dolgoztak bele. Kemechey izzó magyarsága, Jancsó Benedek alapos tudása (főleg a nemzetisége kérdésben), igen nagy hatással voltak a magyar politikai közvélemény alakulására.

VAN MÉG ABBAN A HEGEDŰBEN!

Írta: Csathó Kálmán.

Sohasem bírtam megérteni, hogy mi bajuk lehet az öregeknek Dani bácsival. De valahányszor szobakerült, édesapámnak mindig elkomorodott az arca, édesanyám pedig azt sóhajtott: — Szegény Vilma!

— Hát bizony nagy kár érte, — bölintott apám, mire keresztanyám szigorúan rázta a fejét:

— Nem lesz belőle jó dolog, meg-lássátok!

Béla bácsi, keresztanyámnak az ura, elnézően legyintett:

— Mindegy, az most már! Öreg ember!

— Annál rosszabb! — vélte keresztanyám.

— Egy szót sem értettem az egész-ből. Mi annál rosszabb? Miért kár? És mi sajnálni való van Vilma néni? Én csak az tudtam, hogy Dani bácsit jobban szerettem, mint valamennyi többi rokonomat együttvéve és, hogy csak azon sajnálkoztam, hogy keveset lehettem vele, mert falun laktak és apám sohasem volt hajlandó egy hétnél hosszabb ideig náluk maradni. Évenként egy héttig. A vakáció többi részét benn töltöttük Törökcszálláson, keresztanyáméknál.

Hiszen nem mondom, ott is jó volt, mert Béla bácsiéknak nagy kertjük volt, kocsijuk, lovuk és naponként eljártunk az uszodába, de azért mégis csak más volt kinn a puszta Dani bácsiéknál, a nagy gazdaság, gulya, nyáj, aratás, cséplés, de főképpen a mezők végtelen szabadsága, legesleg-főképpen pedig az, hogy Dani bácsi állandóan puskával a vállán járt-kelt és hol egy szarkát, hol egy héjját leleszedett a levegőből, mikor meg egy-

szer augusztusban voltunk náluk, hát lépten-nyomon lött egy-egy nyulat a krumpliban, vagy a lucernásban.

Meg nem foghattam, mi bajuk lehet vele az öregeknek? Hiszen nem vétett a vadakon kívül soha senkinek és semminek. Haragudni egyetlen egyszer láttam, mikor az egyik béres a vasvilla nyelével megütött egy ökröt. Annak adott Dani bácsi egy olyan pofont, hogy nekiesett a jászolnak, de máskülönbn szelid volt, kedves és nyájas mindenkihez.

Vilma néni, a felesége, testvére volt apámnak, meg keresztanyámnak. Nagy, kövér, szomorú asszony volt, bánatos arccal járt kelt a konyhától a kamráig, vagy a zöldséges kerttől a baromfiudvarig, veszekedett a kertésszel, a majorosnéval, szidta a szolgált és befőzni való gyümölcsöt hámozott egész nap. Ő volt a legidősebb a testvérei között: vagy tíz évvel volt öregebb apámnál, az ura pedig, Dani bácsi még nála is másik tizzel. Dani bácsit mindenki bácsinak szólított, apám is, megadva neki szemtől-szembe az öreg kornak és a hófehér szakállnak kijáró minden tiszteletet, a hátamögött mégis úgy beszéltek róla, mint valami rosszútrátért fiatalemberről.

„Kár érte“. Miért kár érte? Hogy nem maradt a püspöknél, ahol felvihette volna jószágigazgatóságig? Mert félfüllet mintha valami efféle is halottam volna róla. No bizony! Jobb dolga nem lehetett volna akkor sem, mert elég nagy úr volt így is ezen a puszán, ami ugyan nem az övé volt, hanem a Béla bácsié, de ő uralkodott rajta korlátlanul, mert Béla bácsi nem szeretett gazdálkodni és Dani bácsira bízta a birtoka kezelését.

Kérdezősködni azonban nem mertem, hisz nem magyarázták volna meg a dolgot úgyszem. Nyolc-kilenc éves lehettem mindössze és az egész

környezetem gondosan titkolt előttem mindent, ami a tananyagon és a meséskönyvek tartalmán kívül esett. Sőt Béla bácsi meg keresztanyám egyenesen olybavettek, mintha gyengeelméjű lennének és, ha egyáltalában szóbaálltak velem, legfeljebb egy-egy lapos vice erejéig ereszkedtek le hozzám, amin nekem udvariasan nevetnem illett. Esetleg megkérdezték, hogy hányadikba is járok és, hogy milyen volt a bizonyítványom? Ebből állt a rokoni szíveskedésük, amit ők éppen úgy úntak, mint én. Szívükből csak az jött, mikor rámszóltak, hogy ne helytelenkedjem, üljek csendesen és ne könyököljek az asztalra.

Bezzeg Dani bácsi! Ő egészen más volt. Pajtások voltunk, pedig volt köztünk vagy ötven esztendő, ha nem több. Ő olyasmikről beszélt velem, amik őt is érdekelték, nemcsak, amikről azt hitte, hogy engem mulattatnak. Gazdaságról, állatokról, parasztokról, pásztorokról, főképpen pedig az elem tárurol természet titkairól, fákról, fűvekről, virágokról és madarakról és ő mutatta meg először bámuló szememnek a csodát, hogy hogy kél fel a nap reggelenként.

Rengeteg históriát tudott és tömérék anekdotát, betyárokról, legátusokról és az egyszeri cigányról s ki-fogyhatatlan volt a vidám történetekből, amik a puszta cselédségről meg a falusi parasztokról szóltak. Folyton a sarkában voltam, elhallgattam volna akár naphosszat, ami nagyon jól esett neki és mikor arra került a sor, hogy elutazzunk, váratlanul azzal a kéréssel lepte meg a szüleimet:

— Legalább ezt a kis embert ne vigyétek el, ha már ti elmentek is. Hagyjátok itt még! Nem lesz semmi baja... Legfeljebb megtanítom lovagolni.

Vilma néni könnyekre fakadt és bizonytalan hangon mondta:

— Próbáljátok meg... talán... Igazán nem tudom...

Reménykedve lestem édesapámnak az arcát, édesanyám azonban sietve szólt közbe:

— Köszönjük szépen kedves Dani bácsi, de lehetetlen... Az orvos azt rendelte a kis fiúnak, hogy úszni kell, itt pedig, sajnós nem lehet...

— Ugy van, — kapott rajta édesapám is, — nem hagyjuk...

— Igazán nem? — Dani bácsi elkomolyodott és úgy nézte a csizmája orrát, mintha oda lenne írva, hogy mi lappang e mögött a visszautasítás mögött. Olyasmit olvashatott ott, ami nagyon rosszul esett neki, sőt meg is alázhatta, mert nagyon keserveset sóhajtott. És csend támadt egy pillanatra, nehéz, nyomasztó, kínos, ki nem mondott szavaktól fülledt csend, aminek az értelmét bizonyosan mindenki fel tudta fogni, engem kivéve. A többiek mind tudták a titkot, csak én nem. Dani bácsi megegyeszer megpróbálta:

— Hát igazán nem? Akkor se, ha megesküszöm?

Apám restelkedve mondta: — Jaj, Dani bácsi! Mire gondol!... Pedig igazán nem azért... Csak az úzás végett...

Dani bácsi felkapott a levegőbe, mint a tollat és jobról-balról egy-egy cuppanós csókot nyomott az arcomra. Mosolygott, de láttam, hogy egy nagy csillogó könnyesepp gördül végig az arcán és gyöngyözve fut le a szakállán, mint harmat a fűszálon.

— Szervusz, kis barátom! — szólt vidám hangot erőltetve, de a szája sírásra torzult és a hangja megcsuklott. Hirtelen előrántotta a nagy kék zsebkendőjét és trombitálva belefújta az orrát, Vilma néni zokogott.